

2023-cü ilin 6 fevralı: Azərbaycan hər an Türkiyə ilə birlikdə

Həmişə düşünürük ki, insanlar bir-birinə bənzəmədiyi kimi, onların alın yazısı da bir-birinə bənzəmir. Əslində Yarıdan hər kəsi fərqli görünüşdə və fərqli tələdə yaradır. Lakin sən demə minlərlə insanın həyatda son günü nə qədər bir-birinə oxşar yazılıbmış... **Türkiyənin Kahramanmaraş, Hatay, Adıyaman, Qaziantep, Osmaniye, Adana, Şanlıurfa, Malatya, Diyarbakir, Kilis, Elazığ şəhərlərində 2023-cü il fevral ayının 6-da gecə saatlarında bir-birinin ardınca iki böyük zəlzələnin qurbanı olan minlərlə insanın oxşar sonu kimi...**

Bu minlərin içərisində yaşlılar da vardı, cavanlar da, gənclər də, uşaqlar da. Hələ dünyanın eybəcərliklərindən xəbərsiz körpələr də vardı, hələ dünyaya gəlməsinə bir neçə ay qalan, ana bətnində dağıntılar altında qalan körpələr də vardı. Onlar müxtəlif tələlərin insanları idilər. Lakin sonları eyni yazılıbmışdı. Bir gecənin qurbanı olmalı idilər. Bu zəlzələ onların sonu olmalı idi. Dağıntılar altında qalıb günlərlə mücadilə edib həyatlarını itirməli idilər. Bax, onların alın yazısının oxşar tərəfləri bunlar idi. Neçə ki, zəlzələ dağıntıları altından çıxarılan insanların alın yazısının bir günlük oxşarlığı vardı, eləcə də çıxarıla bilməyənlərin. Çıxarılanlar, həyatı xilas edilənlər arasında da uşaqlar, gənclər, yaşlılar vardı. O gecə onların taleyində oxşar anları ortaya çıxaracaqdı. Onlar zəlzələnin dalğaları ilə dağıntılar altında qalacaq, lakin xilas ediləcək, həyatlarına qaldıqları yerdən davam edəcəkdilər.

Lakin həyatını itirən minlərlə insan o gecə minlərlə zəlzələyə məruz qalanlar kimi, dağıntılar altında qalsalar da, onlar kimi yenidən həyata qayıtmayacaqdı. Çünki onların alın yazısında 2023-cü ilin fevral ayının 6-sı həyatlarının son günü idi. 7.7 və 7.6 ballıq dağıdıcı zəlzələlər onları illərlə dişləri-dırnaqları ilə qurub-yaratdıqları evlərinin dağıntıları altına göməcəkdilər.

Mərkəzi Kahramanmaraş olan, 11 vilayətdə baş verən və əsrin fəlakəti olaraq xarakterizə edilən zəlzələlərdə 14 milyon insan bu zəlzələnin acılarına məruz qaldı, ölkədə 7 günlük milli matəm elan

edildi.

O gecə saat 04.17-də Kahramanmaraşın Pazarcık rayonunda 7.7, Elbistan rayonunda isə 13.24-də 7.6 bal gücündə zəlzələ nəticəsində Kahramanmaraş ilə yanaşı, Hatay, Osmaniye, Adıyaman, Diyarbakir, Şanlıurfa, Qaziantep, Kilis, Adana, Malatya və Elazığda 53 min 537 nəfər fəlakətin qurbanı

olaraq həyatını itirdi, 107 min 213 nəfər isə yaralandı. Beynəlxalq yardım da daxil olmaqla, 93 ölkədən axtarış-xilasetmə qrupları bölgedəki işlərə qatıldı.

Türkiyəyə ən azı 100 milyard dollar maddi ziyan dəydi

Türkiyə mətbuatı yazır ki, Dünya Bankı və BVF-nin məlumatına görə, zəlzələ ölkə iqtisadiyyatına 100 milyard dollarından çox ziyan vurub. Zəlzələnin bilavasitə təsir etdiyi 11 əyalətdə çoxlu yaşayış evi, eləcə də məktəb və xəstəxanalar dağılmaqla yanaşı, bölgədəki infrastruktur, xüsusilə də yollara böyük ziyan dəyib. Belə ki, elektrik, su, internet, kanalizasiya, yol və nəqliyyat kimi infrastrukturun dağılması çoxsaylı problemlərin yaranmasına səbəb olub.

Türkiyə hökumətinin bildirdiyinə görə, bölgədə zəlzələlərin davam etməsi TOKİ-nin tikintisinin ləngiməsinin ən mühüm səbəblərindən biridir. Zəlzələdən zərər çəkmiş 11 şəhər son bir ildə 57 min 15 dəfə yenidən silkəlenib.

Zəlzələdən sonra bütün dövlət qurumları, yerli idarələr, qeyri-hökumət təşkilatları və könüllülər səfərbər edilərək, bölgəyə su, qida,

dərman və geyim ləvazimatları başda olmaqla, bütün yaşayış materialları ardıcıl şəkildə göndərilib.

Dağılmış 38 min 901 binada axtarış, məskunlaşdığı təsbit edilən 26 min binada isə axtarış-xilasetmə işləri aparılıb. Müdaxilə işləri çərçivəsində bölgədə 11 min 488-i beynəlxalq personal, 35 min 250-si axtarış-xilasetmə və 142 min təhlükəsizlik işçisi olmaqla, cəmi 650 min personal çalışıb. Bölgədə 350 çadır şəhərciyində 645 min çadır, 414 konteyner şəhərciyində isə 215 min 224 konteyner qurulub.

Bölgəyə 106 milyard 728 milyon lirə vəsait köçürülüb. Müvəqqəti sığınacaq xidməti çərçivəsində indiyədək 349 min ailəyə cəmi

389 mini yaşayış, 40 min 658 iş yeri və 11 min 531 təsərrüfat xarakterli obyekt olmaqla, cəmi 441 min 567 tikili üzərində sahiblik hüququ müəyyən edilib. Zəlzələdən zərər çəkmiş vətəndaşların yaralarının sağaldılması istiqamətində aparılan işlər çərçivəsində zəlzələ bölgəsinin şəhər mərkəzlərində və kəndlərində 307 min evin tikintisi-nə başlanılıb.

Bu çərçivədə, yerində çevrilmə layihələrində 750 min lirə qrant, evlər üçün 750 min lirə kredit, 750 min lirə qrant, tövləli kənd evləri üçün 1 milyon lirə kredit və 400 min lirə qrant, iş yerləri üçün 400 min lirə kredit 2 il güzəştli dövr və 10 il faizsiz ödəmə müddəti ilə təqdim olunub.

22 gün də, sonra da hər an Türkiyə ilə

İki il öncə, fevralın 6-sı zəlzələ baş verən gündən etibarən Azərbaycan hər an Türkiyənin yanında oldu. Bu, bir qonşuluq münasibəti, dostluq deyil, qardaşlığın göstəricisi idi. Bu, bir ürəkdə minlərlə döyüntünün göstəricisi idi.

Dövlətimizin başçısının, birinci vitse prezidentin göstərişi ilə Türkiyəyə milyonlarla manat dəyərində humanitar yardım göstərildi. Zəlzələdən dərhal sonra bütün xalq ayağa qalxdı. Hər kəs öz əzizinə yardım göstərmək istədi. Zəlzələnin ilk günləri Bakıda və Naxçıvanda Türkiyəyə yardımla bağlı kadrları izləyərək qürur hissi keçirirdik. İki dövlətin bir milləti olan insanların can yangısı ilə əllərindən gələni zəlzələ bölgələrinə çatdırmaq cəhdi yaxınları orada düşdüyü ağır vəziyyətdən çıxarmağa böyük kiçikli yardım idi.

Bu, bizim bir millət, qardaş, dost olmağımızla yanaşı, həm də oxşar taleyimizlə bağlı idi. Çünki 1990-cı illərin əvvəllərində soydaşlarımız ermənilər tərəfindən Qarabağdan zorla çıxarılanda onlar da belə ağır vəziyyətlə üz-üzə qalmışdılar. Evlərindən heç nə götürə bilməmiş, qışın soyuğunda yalınqat bir paltarla yurdlarını tərk etməli olmuşdular. Onların əksəriyyəti meşə və dağlarda donaraq ölmüşdü.

Oxşar tələlər belə hadisələr zamanı birləşir. Çünki hadisələr ayrı-ayrı olsa da, yaşananlar eyni idi. Bu səbəbdən də o ağır günləri yaşayan bir xalq kimi Türkiyədə zəlzələdən əziyyət çəkənlərə yardım edən ilk Azərbaycan oldu. Belə də olmalı idi. Çünki türklər bizim qardaşımızdır. Onların kədəri də,

sevinci də bizimlədir. Bizim də həm kədərli, həm sevincli günlərdə onlar bunun hər ikisini bizimlə bölüşüb, sevincimizə sevinib, kədərimizə kədərəniblər.

Dövlətimizin başçısı zəlzələnin ilk günündə də, sonra Türkiyənin Azərbaycandakı səfirliyində olarkən də, həmin il fevralın 25-də Türkiyəyə səfəri zamanı da Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan bu böyük itki ilə bağlı başsağlığı verib, Azərbaycan xalqının Türkiyənin kədərinə şərik olduğunu bildirib. 5 fevral 2024-cü il tarixdə isə zəlzələnin birinci ildönümü ilə əlaqədar Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan məktub göndərib.

Azərbaycan hazırda Kahramanmaraş vilayətində humanitar fəaliyyətini davam etdirərək burada aparılan yenidənqurma və bərpa işlərində, sosial obyektlərin inşasında yaxından iştirak edir.

Türkiyənin Kahramanmaraş vilayətində inşa olunan "Azərbaycan" yaşayış məhəlləsinin ümumi sahəsi 32 hektar təşkil edir. Layihəyə əsasən məhəllə yaşayış binaları, ibtidai məktəb və uşaq bağçası, mədəniyyət mərkəzindən ibarətdir. Yaşayış məhəlləsində 71 yaşayış binası inşa edilir. Bu binalarda 2, 3 və 4 otaqlı 1323 mənzil olacaq. Eyni zamanda, həmin ərazidə məskunlaşacaq sakinlərin iş yerləri ilə təmin olunması məqsədilə yaşayış binalarında 799 qeyri-yaşayış (ticarət) obyektinin istifadəyə verilecək. Layihənin 100 milyon ABŞ dolları məbləğində hissəsi Azərbaycan Hökuməti tərəfindən inşa olunacaq.

"Azərbaycan" məhəlləsi layihəsi çərçivəsində Kahramanmaraşda Heydər Əliyev adına müasir tipli ibtidai məktəb tikilib. Azərbaycan hökuməti adından layihənin icraçı orqanı MİDA Mənzil İnşaatı Dövlət Agentliyi olub. Üçmərtəbəli müasir məktəb binasının tikintisi zamanı sağlamliq imkanları məhdud uşaqlar da nəzərə alınıb. Məktəbdə, həmçinin idman zalı, kitabxana, məscid və zərurət yarandıqda sığınacaq kimi istifadə edilə bilən yer var.

İbtidai məktəbdə təhsilə dəstək məqsədilə əlavə otaqlar mövcuddur. Buraya xüsusi alətlər və tədris materiallarından ibarət 1 emalatxana, musiqi dərslərinin keçirilməsi üçün musiqi alətlərindən ibarət 1 musiqi otağı, rəsm və əmək dərslərinin keçirilməsi üçün 2 emalatxana, texnologiya, riyaziyyat və mühəndislik sahəsində bacarıqların təkmilləşdirilməsi üçün 1 emalatxana, 1 kitabxana və 1 idman zalı daxildir.

Məktəbə bitişik ərazi abadlaşdırılıb, hazırlıq bölməsindəki şagirdlər üçün uşaq meydançası yaradılıb. İbtidai məktəbin girişində Ümummilli Lider Heydər Əliyevin və Türkiyə Cümhuriyyətinin qurucusu Mustafa Kamal Atatürkün təsvirləri olan obelisk ucaldılıb.

İki dövlət bir millətin kədəri bir-birinin kədəri, sevinci sevincidir. Ümidvarıq ki, böyük Türkiyə zəlzələnin nəticələrini qısa zamanda aradan qaldıracaq, 11 füsunkar şəhər yenə əvvəlki görkəminə qayıdacaqdır. Bu dəhşətli hadisə, əsrin fəlakəti heç vaxt unudulmayacaq. İtkilərin hər biri qəlbimizdə yaşayacaq. Ancaq nə etməli ki, həyat davam edir. Qoy həyatın davamında bu fəlakət Türkiyə üçün son olsun.

Mətanət Məmmədova